

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گردآورنده :

طیبه یزدی زاده

دبیرستان :

فرزانگان فرهنگ

ناحیه دو کرمان

درس سوم

اصول انتخاب درست

موقعیت

امیر علی از اینکه پدر همه ماجرا را انگفته کلافه بود چون بر طبق محاسبه ای که خودش انجام داده بود پدر نه تنها ضرر نکرده بلکه سود هم برده است .
وقتی امیر علی جریان را با پدر در میان گذاشت پدر خندید و گفت :پسر من تو **هزینه های پنهان** را محاسبه نکردی.

گفت و گو در کلاس

- (۱) به نظر شما، آیا ملاک های انتخاب فردی است یا اینکه اصول و قوانین مشترکی بر آن حاکم است؟
- برای هر انتخاب اصولی حاکم است که محتوای این درس بر اساس همین اصول شکل گرفته است. اصولی مثل هزینه فرصت - شناسایی منابع کمیاب - قید بودجه - هزینه های دررفته - مقایسه منافع و هزینه ها
- (۲) در تصمیم گیری های اقتصادی چه موضوعاتی را باید در نظر گرفت؟
- باید به هزینه فرصت یا شناسایی منابع کمیاب یا اهمیت ندادن به هزینه های دررفته و همچنین به مقایسه منافع و هزینه ها و بده بستان هایی که در این رابطه صورت می گیرد.

دنباله گفت و گو در کلاس

۳) آیا ملاک ها فقط لیست هزینه و فایده های آشکار است؟

خیر هزینه پنهان یا هزینه فرصت را نیز باید در نظر گرفت.

۴) منظور آقای محمدی از هزینه پنهان چیست؟

منظور این است که آقای محمدی در یک اداره یا کارخانه دیگر می توانست کاری را انجام دهد و حقوق دریافت کند اما این کار را انجام نداده و در کارخانه خود مشغول به کار شده است .

نقشه راه

انسان در هر مرحله از زندگی خود با انتخاب های متعددی روبرو است که باید بر اساس مقایسه هزینه ها و منافع خود بهترین را انتخاب کند و این انتخاب منطقی، در برخی موارد سخت و پیچیده می شود.

در این درس یاد می گیریم **هزینه ها و منافع** انتخاب های خود را باهم مقایسه کنیم.

و بیاموزیم که در انتخاب های خود **هزینه های فرصت**، **منابع کمیاب**، **قید بودجه**، **هزینه های در رفته** را در نظر بگیریم .

طرح مسئله

شاید براتون عجیب باشد که برخی از رانندگان خودرو، با دیدن کسانی که پیاده روی می کنند حسرت می خورند که ای کاش جای آنها بودند و پیاده روی می کردند. نکته این جاست چرا این رانندگان پیاده روی نمی کنند؟ رانندگان معتقدند در مقابل پیاده روی چیزی را از دست می دهند که با ارزش تر از پیاده روی است.

پیاده روی شاید بدون هزینه باشد اما بدون **هزینه فرصت** نیست. در این درس ما به مفهوم هزینه فرصت می پردازیم.

اصول انتخاب

مقایسه بین هزینه
ها و منافع

فراموش کردن
هزینه های
دررفته

ترسیم قید بودجه

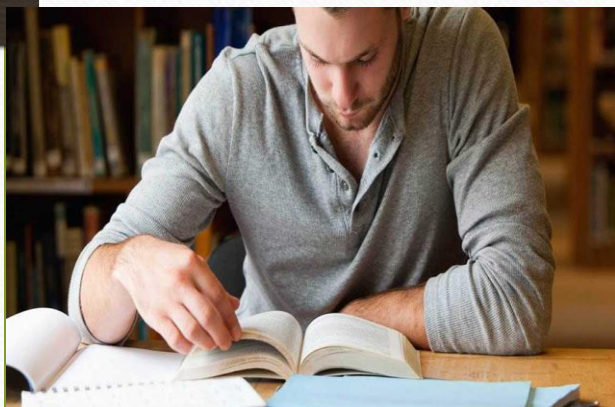
شناسایی منابع
کمیاب

محاسبه هزینه
فرصت

اصل اول :

محاسبه هزینه فرصت

- ما در این جا چند انتخاب داریم:
- هزینه فرصت یک انتخاب ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما آن را هنگام انتخاب از دست داده اید. در این جا اگر سینما رفتن را انتخاب کنید بسکتبال بازی کردن را از دست داده اید.

مطالعه کردن

خرید کردن

بسکتبال بازی کردن

سینما رفتن

هزینه فرصت سینما رفتن چیست؟

- ده هزار تومان قیمت بلیت تنها بخشی از هزینه هاست اگر شما برای بلیت سینما پول داده اید برای چیزهای دیگر کم خواهید داشت علاوه بر پول سینما بخشی از زمان کمیاب شما را گرفته است اگر شما به سینما نمی رفتید می توانستید زمان و پولتان را برای چیز های دیگری صرف کنید کاری که برای سینما رفتن از آن صرف نظر کرده اید هزینه فرصت انتخاب شماست .

- اگر سینما را کنار بگذارید بهترین گزینه بعدی بسکتبال بازی کردن است نه مطالعه یا خرید.

- پس بسکتبال بازی کردن بخشی از هزینه فرصت و بخش دیگر پولی است که برای بلیت پرداخت کرده اید.

چرا فرد باید بین چند انتخاب یکی را برگزیند؟ (مثلا بین سینما رفتن و بسکتبال بازی کردن)

به دلیل اینکه زمان یا پول فرد کمیاب است **پول** یکی از امکانات **کمیاب** است با یک مقدار مشخص پول نمی توان هر چیزی را خرید.

وقت و زمان از داشته های کمیاب فرد است

انجام هر کار در زمان مشخص به معنای عدم امکان انجام بقیه کار هاست.

چرا باید بین گزینه های
انتخاب بده بستان کرد؟

به دلیل وجود کمیابی در امکانات و
داشته ها

مفهوم « بده بستان » به چه معناست؟

«بده-بستان» یعنی چیزی را رها می کنید
تا چیز دیگری به دست آورید.

مثال برا مفهوم «**بده بستان**»

با ۱۰۰ هزار تومان یکی از گزینه های زیر را می توان خرید.

خرید لباس
ورزشی

خرید یک
آکواریوم

خرید یک جفت
قناری زیبا

خرید وسایل برا
ساخت ربات

باید بین گزینه های انتخاب بده بستان کرد، یکی را گرفت و مابقی را رها کرد.

اصل دوم : شناسایی منابع کمیاب تولید

اولین امکانات ما برای تولید کالا و خدمات منابع کمیاب تولید هستند می توان آنها را عوامل تولید دانست.

انواع منابع تولید

سرمایه های مالی (پولی که برای راه اندازی یک کارگاه تولیدی به کار گرفته می شود.

انسانی (نیروی کار)

طبیعی (چوب، بذر گندم)

نقش کار آفرینان در تولید کالا و خدمات

کار آفرینان در جستجوی فعالیت های سود آور عوامل تولید شامل (نیروی کار، سرمایه ها و منابع طبیعی) گرد هم می آورند تا با تولید کالا و خدمات نیازها و خواسته های دیگران را برآورده کنند و از این محل کسب درآمد کنند.

اجتماع نیز امکانات، منابع و داشته های کمیابی دارد و با انتخاب و بده-
بستان همراه است. برای برآورده ساختن بعضی از نیازها و خواسته
هایمان باید از منابع برای تولید کالا و خدمات استفاده کنیم هرچه منابع
بیشتری داشته باشیم کالاها و خدمات بیشتری تولید می کنیم.
کشورها نیز از مقدار معینی نیروی کار، زمین قابل بهره برداری، سرمایه
انسانی و فیزیکی و تعدادی کارآفرین برخوردار هستند. کمیابی منابع هر
جامعه را مجبور به مبادله می کند اگر منابع بیشتری به یک کالا
اختصاص داده شود منابع کمتری برای تولید کالا و خدمات دیگر باقی می
ماند.

فعالیت گروهی در کلاس

محاسبه هزینه فرصت و منابع کمیاب

در فعالیت گروهی درس قبل، گروه شما یکی از ایده‌های کسب و کار را بررسی کرد. اکنون با گروه خود سعی کنید منابعی را که برای راه‌اندازی این کسب و کار در اختیار دارید، فهرست کنید و همچنین هزینه فرصت آن را البته به صورت حدودی محاسبه کنید. لطفاً در پایان بررسی، هر گروه نتایج خود را بر روی تخته کلاس بنویسد.

برای رسیدن به نتیجه، سوالات زیر را مدنظر قرار دهید:

○ منابع طبیعی، سرمایه (اعم از پول و تجهیزات و ساختمان و...)، نیروی انسانی مورد نیازتان و هزینه تأمین آنها چقدر است؟

○ شما به عنوان کارآفرین چگونه می‌توانید این منابع را در کنار یکدیگر سازماندهی کنید و به یک شیوه نو در این کسب و کار دست یابید؟

○ اگر این شرکت یا تعاونی را تأسیس نکنیم، چه کار دیگری می‌توانیم انجام دهیم؟ سود این کار دیگر چقدر است؟

○ منابع کمیاب ما برای تأسیس شرکت چیست؟ اگر کار دیگری انجام دهیم، چقدر از منابع ما کم (یا زیاد) می‌آید؟

اصل سوم :

قید بودجه

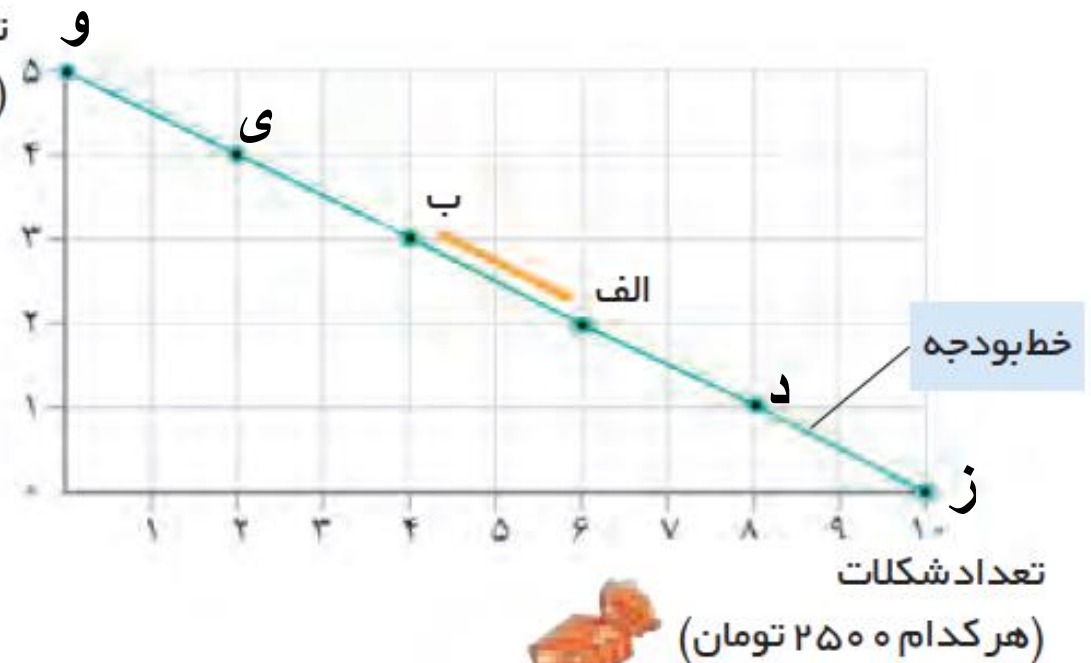
وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای
خرج کردن دارید شما در این حالت یک **قید بودجه**
دارید چون بودجه تان محدود است شما مجبورید
بین گزینه های خود بده-بستان کنید.

طرح مسئله برای قید بودجه:

شما ۲۵۰۰۰ تومان پول دارید می خواهید برای ناهار بیسکویت و شکلات بگیریید. شما با این مقدار پول چه نسبتی بین این دو می توانید خرید کنید شکل های انتخاب خود را در یک جدول مشخص کنید؟ منحنی خط بودجه را رسم کنید.

حالات مختلف	بیسکویت (هر عدد ۵۰۰۰ تومان)	شکلات (هر عدد ۲۵۰۰ تومان)
و	۵	۰
ی	۴	۲
ب	۳	۴
الف	۲	۶
د	۱	۸
ز	۰	۱۰

تعداد بیسکویت
(هر کدام ۵۰۰۰ تومان)

اصل چهارم:

فراموش کردن هزینه های دررفته

- فرض کنید شما با دوستان به تئاتر رفته اید حال از این تئاتر خوشتان نمی آید می توانید برنامه را ترک کنید و به تماشای یک فیلم سینمایی در سینما بروید هزینه فرصت سینمای شما پول بلیت تئاتر نیست (هزینه تئاتر غیر قابل برگشت است فراموش کنید) بلکه هزینه فرصت سینما رفتن شما چیزی است که هنگام رفتن از تئاتر به سینما باید از دست بدهید که شامل پولی است که برای بلیت سینما پرداخت کرده اید.

- **هزینه هایی که پرداخت شده است و شما نمی توانید آن را باز گردانید «هزینه دررفته» نام دارد.**

- این هزینه ها نباید تاثیری در انتخاب و تصمیم شما داشته باشد.

چگونگی تاثیر هزینه ها بر تصمیم گیری افراد

تنها هزینه ای که بر تصمیم گیری افراد موثر هست ، هزینه هایی است که در زمان تصمیم گیری به وجود می آیند برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید تشخیص تفاوت هزینه هایی که بر تصمیم شما تاثیر می گذارند بسیار مهم هستند **هزینه های در رفته** مهم نیست چون دیگر رفته اند و قابل برگشت نیستند ..

فهمیدن اینکه هزینه ها را چطور ارزیابی کنیم تنها بخشی از یک تصمیم خوب است باید **هزینه ها** در مقابل **منافع** سنجیده شود .

اصل پنجم:

مقایسه بین هزینه ها و منافع

- برای اینکه یک تصمیم منطقی بگیریم باید تمام منافع و تمام هزینه ها را باهم مقایسه کنیم. اگر منافع بیشتر از هزینه بود آن را انتخاب کنیم.
- مقایسه منافع و هزینه ها بخشی از تصمیم گیری منطقی است.
- بهترین رو یکرد به نوع تصمیم فرد بستگی دارد.

دو نوع گسترده از
انواع تصمیمات

چه مقدار از هر
چیز (میزان مطالعه یا
مدت زمان گردش)

یک انتخاب از میان
گزینه های
مختلف (مطالعه یا
گردش)

فعالیت فردی در کلاس

کدام خودرو؟

فرض کنید پدرتان می خواهد از بین سه خودرو جدول زیر یکی را برای خرید انتخاب کند. ستون دوم به ارزش گذاری ذهنی بر اساس معیارهای واقعی مثل نیاز، کیفیت، کارکردها، هویت، زیبایی و... اشاره دارد. ستون سوم، مربوط به منافع داشتن آن خودرو است که به صورت عددی درآمده و مقداری است که خرید آن برای شما می ارزد و ستون چهارم قیمت آن در بازار است. به نظر شما کدام یک ارزش خرید بالاتری دارد؟

اگر براساس منافع باشد خودرو شماره ۲ را انتخاب می کنیم منافع بیشتر از هزینه

منافع خالص (= منافع - هزینه) (به میلیون تومان)	هزینه خودرو (به میلیون تومان)	منافع خودرو (به میلیون تومان)	ارزش گذاری ذهنی	خودرو
-۲۰	۱۲۰	۱۰۰	عالی	
۱۰	۶۰	۷۰	خوب	
۵	۵۵	۶۰	مناسب	

فعالیت فردی در کلاس

چند لاستیک؟

اکنون فرض کنید که می‌خواهید خودرویتان را بفروشید. لاستیک‌های آن فرسوده‌اند اما میزان فرسودگی‌شان با هم یکسان نیستند. تعویض هر کدام هم اثر متفاوتی بر درآمد فروش خودرو خواهد داشت. بر اساس جدول زیر فکر کنید و بگویید که چند لاستیک را باید قبل از فروش خودرو تعویض کنید؟

انتخاب براساس هزینه و فایده است انتخاب فرد لاستیک شماره ۱ و ۲ می‌باشد

لاستیک تعویض شده	منفعت (به هزار تومان)	هزینه (به هزار تومان)	منفعت خالص (به هزار تومان)
۱. لاستیک در بدترین شرایط	۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲. لاستیک در شرایط بد	۱۵۰	۱۰۰	۵۰
۳. لاستیک در شرایط خوب	۹۰	۱۰۰	-۱۰
۴. لاستیک در بهترین شرایط	۱۰	۱۰۰	-۹۰

چرا برخی مردم تصمیمات غیرمنطقی می‌گیرند؟

فرض کنید قصد دارید به سینما بروید. پیش‌تر تصمیم گرفته‌اید که ذرت بو داده نخرید؛ چون هزینه آن از منفعتی که برای شما ایجاد می‌کند، بیشتر است. شاید می‌خواهید پولش را صرف چیز دیگری کنید که برایتان ارزش بیشتری دارد یا فکر می‌کنید که خوردن آن شما را تشنه می‌کند و آن وقت مجبورید یک بطری آب هم بخرید. اما بعد از ورود به سینما، به محض اینکه بوی ذرت بو داده به مشام شما می‌خورد، ممکن است درگیر قضاوتی زودگذر، آنی و از روی هوس شوید. هزینه و منفعت را فراموش کنید و ذرت بوداده را بخرید! این نمونه یک تصمیم‌گیری غیرمنطقی است. در اینجا نظرتان درباره هزینه و منفعت تغییر نکرده است؛ فقط آن را به حساب نیاورده‌اید، چون گرفتار امیال و هوس‌های خود شده‌اید!

به عنوان علاقه‌مند به اقتصاد و به عنوان یک تصمیم‌گیرنده، شاید برایتان مهم باشد که برخی عوامل رفتارهای غیرمنطقی را تشخیص دهید. در ادامه به پنج اشتباه رایج در تصمیم‌گیری اشاره می‌کنیم.

اشتباه اول:

• اثر گذاری حقه‌های فروش بر تصمیم‌گیری‌ها
- وقتی که جنس ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد
را بر جنس ۸۰ هزار تومانی ترجیح دهیم!
- وقتی فقط به دلیل اینکه حراج یا فروش ویژه اعلام شده
خرید می‌کنیم!

اشتباه دوم:

○ توجه به هزینه‌های دررفته
- وقتی غذایی را که سفارش داده شده دوست ندارید؛ اما به خاطر
پولی که داده‌اید تا آخرش می‌خورید!
- کلاس بی‌کیفیتی را چون پول داده‌اید تا آخر می‌روید!

اشتباه سوم:

0 بی صبری زیاد

- به جای صبر در تحصیل و یادگیری و بهره‌مندی از منافع آنی

آن، سراغ کارهای کم‌ارزش آنی می‌رویم!

- برای تأمین هزینه‌های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع

بدهی می‌رویم!

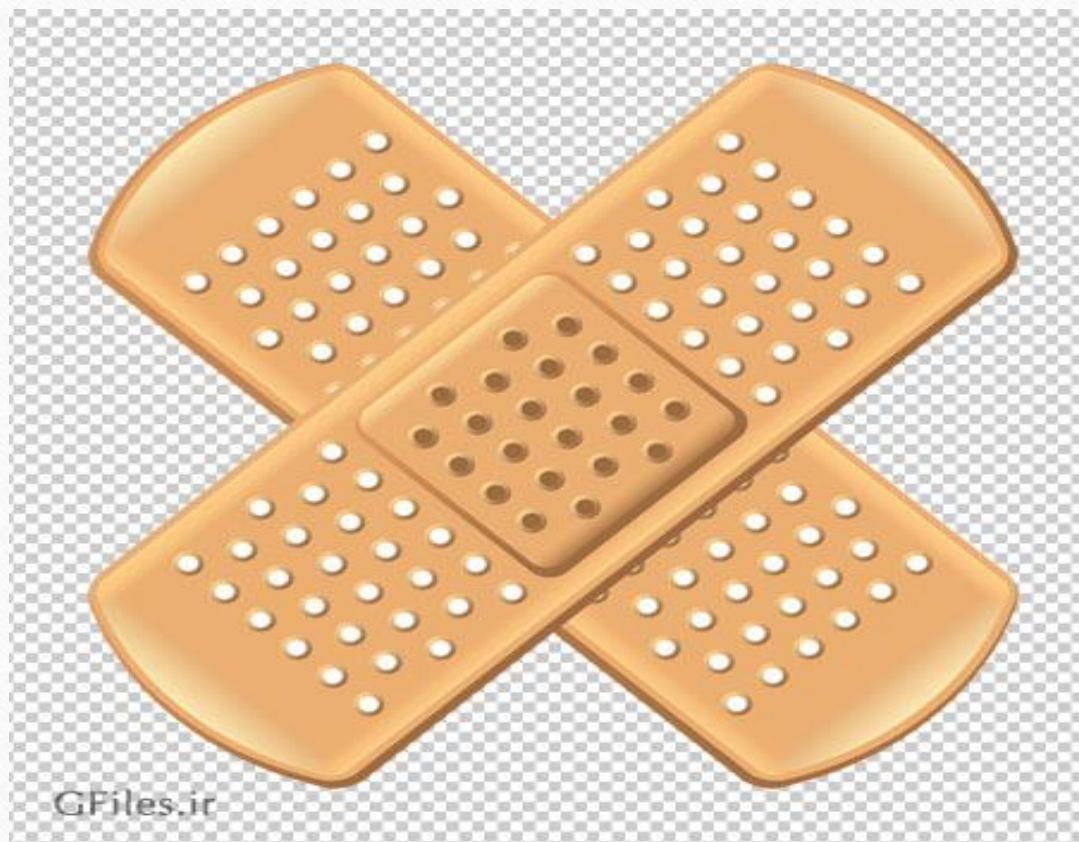
روزهای خوب خواهد آمد. **اندکی صبر....**

اشتباه چهارم:

- اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن
- خوش بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس انداز کمتر برای نیازهای آتی
- سرمایه گذاری در زمینه های پرخطر، بدون آمادگی لازم

اشتباه پنجم:

0 چسبیدن به وضعیت فعلی

- چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه‌های جدید

با رویکرد منطقی هزینه - فایده

○ باشد، همان نه صنار (سکه) را بده!

می گویند مرد فقیری به خوابی عمیق فرورفته بود. در خواب می دید که ساعت‌هاست با مردی بخشنده در بحث و کشمکش است. مرد بخشنده می خواست نهصد دینار به او بدهد؛ ولی او مرد و مردانه در برابرش ایستاده بود و با سرسختی می گفت: «به کمتر از یک قران رضایت نمی دهم؛ این پول، صد دینارش کم است. باید یک قران کامل بدهی». بحث آن قدر بالا گرفت که مرد بیچاره از خواب بیدار شد. وقتی به دور و برش نگاه کرد و مرد بخشنده را ندید، پشیمان و ناراحت شد و دوباره چشم‌هایش را بست و دست‌هایش را پیش برد و گفت: «باشد! باشد! همان نه صنار (نهصد دینار) را بده!»

(فوت کوزه‌گری، ج ۱، ص ۲۲۴)

برای تفکر و تمرین

۱- هر کدام از گزاره‌های زیر را در یکی از منابع کمیاب (منابع طبیعی، نیروی کار، سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی) طبقه‌بندی کنید.

منابع کمیاب	گزاره
منابع طبیعی	باغچه خانه که در آن سبزی کاشته اید.
سرمایه فیزیکی	ابزار آلات باغبانی که از آنها استفاده می‌کنید.
نیروی کار	باغبانی که برای هرس کردن درختان باغچه استخدام می‌کنید.
سرمایه انسانی	علم و دانشی که در مدرسه کسب می‌کنید.
منابع طبیعی	کود شیمیایی و آبی که برای باغچه استفاده می‌کنید.
سرمایه انسانی	زحمتی که برای نگهداری باغچه‌تان می‌کشید.
سرمایه انسانی	مهارتی که برای فروش بخشی از سبزیجات باغچه به همسایگان به‌کار می‌گیرید.
سرمایه مالی	پولی که در جیب‌تان است.

۲- هزینه فرصت هر کدام از فعالیت‌های زیر چیست؟

- تعمیر رایانه شخصی **تعمیر کردن رایانه دیگران را از دست می دهد.**
- تماشای فیلم امشب تلویزیون **از خوابیدن صرفنظر می کند.**
- زودتر به رخت‌خواب رفتن **مطالعه کردن را از دست می دهد.**
- بازی والیبال در مدرسه **کلاس درس را از دست می دهد.**
- شغل پاره وقت بعد از زمان مدرسه **خوب درس خواندن را از دست می دهد.**
- رفتن به دانشگاه بعد از دبیرستان **فرصت کار کردن را از دست می دهد.**
- اشتغال بدون ادامه تحصیل **ادامه تحصیل را از دست داده است.**

تصمیمات زیر را تحلیل کنید:

این لباس را در حراجی به قیمت خیلی خوبی خریدم **اثر گذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری**

من برند معمولی خریدم زیرا ارزانتر از برند معروف بود. **اثر گذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری**

من واقعا آن تئاتر را دوست نداشتم اما ترجیح دادم بمانم زیرا پول زیادی داده بودم. **توجه به هزینه های دررفته**

من غواصی را دوست دارم و بسیاری از دوستانم هم آن را دوست دارند مطمئنم که می توانم مغازه وسایل غواصی باز کنم و پول در بیاورم و بهتر است مدرسه را ترک کنم و یک مغازه غواصی راه بیندازم. **اعتماد به نفس بیش از حد و خودرایی بودن**

تا حالا فهرست وظایفی برای خود ننوشته ام چون فکر می کنم به وقت زیادی نیاز دارد. **چسبیدن به وضعیت فعلی**

۴- در درس قبل، میزان سود (یا زیان) کارگاه آقای محمدی را محاسبه کردیم. اکنون در نظر بگیرید که پدر امیر علی و ستایش می‌توانست به جای احداث کارگاه، در یک اداره دولتی با حقوق ماهیانه چهار میلیون تومان، استخدام شود. با توجه به اطلاعات زیر، مجدداً سود یا زیان ماهانه کارگاه را محاسبه کنید و نتیجه را در کلاس به بحث بگذارید.

○ خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه: ۱۰۰ میلیون تومان **خرید مواد اولیه به صورت ماهانه هست**

○ پول آب، برق، گاز، عوارض شهرداری و مالیات سالانه: ۸۰۰ میلیون تومان **باید ۸۰۰ را ماهیانه کنیم تقسیم بر ۱۲ میکنیم می‌شود ۶۶/۶۶**

○ دستمزد ماهانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر) **۲۰ کارگر در ۲ میلیون ضرب می‌کنیم میشود ۴۰ میلیون**

○ درآمد سالانه: ۲/۵ میلیارد تومان. **۲/۵ میلیارد را بر ۱۲ تقسیم می‌کنیم می‌شود ۲۰۸/۳۳ درآمد ماهانه دست می‌آید**

جمع هزینه‌های آشکار که شامل (خرید مواد اولیه ماهانه + پول آب و برق ماهانه + دستمزد ماهانه کارگر) ۲۰۶/۶۶ می‌شود با هزینه پنهان ۴ میلیون جمع می‌شود می‌شود ۲۱۰/۶۶ بعد از درآمد ماهانه ۲۰۸/۳۳ کم میکنیم عدد به دست آمده می‌شود ۲/۳۳ که آقای محمدی ضرر کرده است.

پایان